

LIFE B.R.A.V.E.R. – Povečanje zakonskih prednosti v korist EMAS sistema

KLAVDIJA RIŽNAR, DUŠAN KLINAR, GREGOR UHAN IN DANILO ČEH

Povzetek Evropska komisija je leta 2015 sprejela akcijski načrt za spodbujanje prehoda Evrope v krožnemu gospodarstvu. Za proizvodne procese je evropski sistem za okoljsko ravnanje in presojo (EMAS) priznan kot pomemben okoljski instrument za izvajanje krožnega gospodarstva. Uporaba EMAS dokazuje njegovo učinkovitost pri izboljšanju okoljske uspešnosti organizacij in podpiranju gospodarskih ciljev. Uredba EMAS navaja, da države članice Evropske unije (EU) brez poseganja v zakonodajo Skupnosti, zlasti zakonodajo o konkurenci, obdavčitvi in državni pomoči, sprejmejo ukrepe, ki EMAS organizacijam omogočijo olajšave in boljšo zakonodajo za večje vključevanje v shemo EMAS. Cilj študije je ovrednotiti politični okvir v državah članicah in regijah EU, ki so razvile vrsto ukrepov za boljšo pravno ureditev v podporo organizacijam, registriranim v sistemu EMAS, v obliki spodbud oprostitev zakonskih določb in fiskalnih/ekonomskih olajšav.

Ključne besede: • krožno gospodarstvo • okoljska uspešnost • EMAS sistem • oprostitev zakonskih določb • LIFE B.R.A.V.E.R. •

NASLOVI AVTORJEV: Klavdija Rižnar, Znanstveno-raziskovalno središče Bistra Ptuj, Slovenski trg 6, 2250 Ptuj, Slovenija, e-pošta: klavdija.riznar@bistra.si. Dušan Klinar, Znanstveno-raziskovalno središče Bistra Ptuj, Slovenski trg 6, 2250 Ptuj, Slovenija, e-pošta: dusan.klinar@bistra.si. Gregor Uhan, Znanstveno-raziskovalno središče Bistra Ptuj, Slovenski trg 6, 2250 Ptuj, Slovenija, e-pošta: gregor.uhan@bistra.si. Danilo Čeh, Znanstveno-raziskovalno središče Bistra Ptuj, Slovenski trg 6, 2250 Ptuj, Slovenija, e-pošta: danilo.cch@bistra.si.

DOI <https://doi.org/10.18690/978-961-286-211-4.20>

ISBN 978-961-286-211-4

Dostopno na: <http://press.um.si>.

LIFE B.R.A.V.E.R. – Boosting Regulatory Advantages Vis a vis EMAS Registration

KLAVDIJA RIŽNAR, DUŠAN KLINAR, GREGOR UHAN & DANILO ČEH

Abstract An Action Plan to stimulate Europe's transition towards a circular economy was adopted by the European Commission in 2015. For production processes, the European Eco-Management and Audit Scheme (EMAS) is recognised as important environmental instrument to the circular economy implementation. Application of EMAS demonstrates their effectiveness in improvements of the environmental performance of organisations and support economic objectives. Indeed, the EMAS Regulation states that Member States of the European Union (EU), without prejudice to Community legislation, notably competition, taxation and State aid legislation, shall, where appropriate, take measures facilitating organisations to become or remain EMAS registered such as regulatory relief and better regulation. The aim of this study is to evaluate the policy framework in EU Member States and regions that have developed a set of measures of better regulation for supporting EMAS registered organizations, both in form of regulatory relief initiatives and fiscal/economic incentives.

Keywords: • Circular Economy • Environmental performance • EMAS system • Regulatory relief • LIFE B.R.A.V.E.R. •

CORRESPONDENCE ADDRESS: Klavdija Rižnar, Scientific Research Centre Bistra Ptuj, Slovenski trg 6, 2250 Ptuj, Slovenia, e-mail: klavdija.riznar@bistra.si. Dušan Klinar, Scientific Research Centre Bistra Ptuj, Slovenski trg 6, 2250 Ptuj, Slovenia, e-mail: dusan.klinar@bistra.si. Gregor Uhan, Scientific Research Centre Bistra Ptuj, Slovenski trg 6, 2250 Ptuj, Slovenija, e-pošta: gregor.uhan@bistra.si. Danilo Čeh, Scientific Research Centre Bistra Ptuj, Slovenski trg 6, 2250 Ptuj, Slovenija, e-pošta: danilo.cch@bistra.si.

1 Uvod

Sistem za okoljsko ravnanje in presojo (EMAS) je okoljski instrument za prehod v krožno gospodarstvo in hkrati orodje za izvrševanje okoljske zakonodaje. EMAS predstavlja del sistema organizacijskega sistema vodenja, ki podpira javne in zasebne organizacije, da se usklajeno in sistematično lotevajo pomembnih okoljskih vprašanj. EMAS je prostovoljni okoljski sistem Evropske unije in je reguliran z Uredbo EMAS (EK št. 1221/2009). Da bi dosegli večji vpliv okoljskih izboljšav, Evropska unija poziva države članice EU k zagotavljanju širše oprostite uporabe zakonskih določb in olajšav (Evropska komisija, 2009) za večje vključevanje organizacij v shemo EMAS. Glavne koristi, ki izhajajo iz uporabe sistema EMAS, so njegova učinkovitost za izboljšanje stanja v okolju, zlasti zmanjšanje emisij onesnaževanja, zmanjšanje proizvodnje odpadkov, zmanjšanje porabe energije in učinkovitost rabe virov (Mazzi in drugi, 2017) (Testa in drugi, 2014).

Namen dela je predstavitev preliminarnih rezultatov raziskave o sprejetih ukrepih boljše pravne ureditve v korist EMAS registraciji v državah članicah EU in identifikacija ukrepov za Slovenijo.

2 Material in metode

Metodološki pristop raziskav je bil zasnovan za zbiranje obstoječih ukrepov za boljše pravno ureditev za EMAS registrirane organizacije v dvanajstih državah članicah EU. Raziskava je bila osredotočena na dve glavni kategoriji ukrepov:

- a) oprostitev uporabe zakonskih določb: to pomeni, da so pravni instrumenti oblikovani tako, da se breme EMAS organizacijam odstrani, zmanjša ali poenostavi z namenom spodbujanja učinkovitega delovanja trgov in dviga konkurenčnosti,
- b) promocijske spodbude: kar pomeni, da je organizacija v sistemu EMAS nagrajena z davčnimi in/ali ekonomskimi spodbudami.

V okviru projekta LIFE B.R.A.V.E.R. je bilo razvito protokolarno matrično orodje za izvedbo raziskave v sodelovanju z EMAS pristojnimi in regulativnimi organi držav članic EU. Protokol je sestavljen iz šestih delov:

- a) spodbujevalne institucije: institucije, ki spodbujajo ukrepe (na primer država, lokalna skupnost, gospodarska zbornica, idr.),
- b) vrsta ukrepa: regulativni ukrep ali promocijska spodbuda,
- c) referenčna zakonodaja: zakonodajno referenčno besedilo in navedba člena za predviden ukrep,
- d) raven uporabe: nacionalna, regionalna ali lokalna raven,
- e) status: v veljavi ali se je ukrep iztekel,
- f) opis ukrepa: kratek opis ukrepa, vključno z izbiro možnosti: splošno delovanje, navedba sektorja, vključeni akterji (npr. (med)vladne organizacije, organi pregona, idr.).

3 Rezultati in diskusija

Skupno je bilo identificiranih 318 ukrepov boljše pravne ureditve v korist EMAS. Opredeljeni ukrepi so geografsko porazdeljeni po državah članicah EU kot prikazuje Tabela 1.

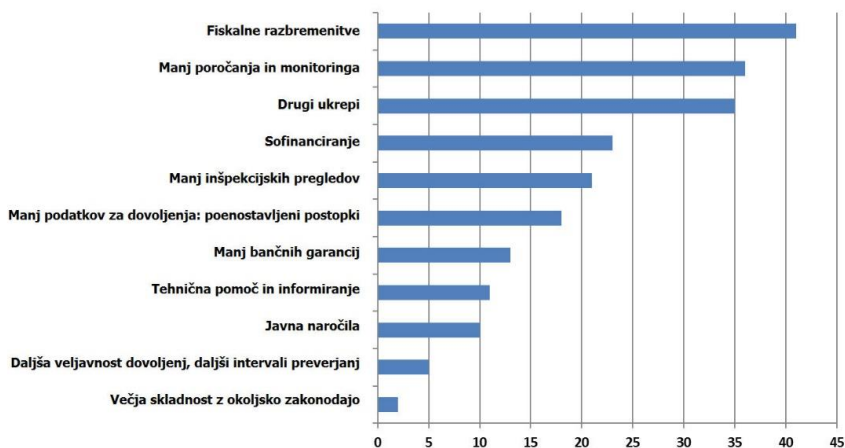
Tabela 1: Geografska porazdelitev ukrepov boljše pravne ureditve na območju EU

Država članica EU	Število EMAS organizacij	Število identificiranih ukrepov	Od tega število regionalnih ukrepov
Italija	909	57	23 (upoštevana regija: Emilija Romanja)
Španija	861	39	30 (upoštevane regije: Andaluzija, Baskija, Madrid, Katalonija)
Češka Republika	23	7	1
Slovenija	10	2	0
Ciper	3	1	0
Danska	18	4	0
Portugalska	55	11	5
Poljska	69	7	0
Francija	29	12	1
Nemčija	1.171	163	127
Avstrija	291	10	0
Grčija	31	5	0

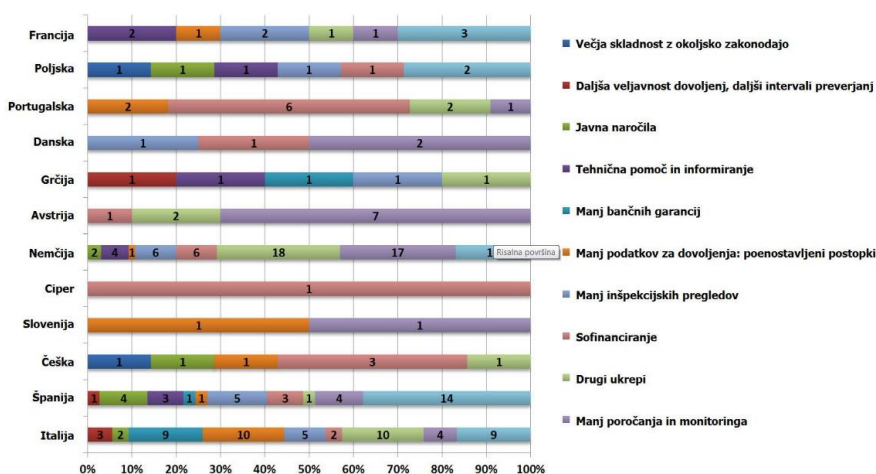
Glede na število registriranih EMAS organizacij je bilo pričakovati, da je največ ukrepov identificiranih v Nemčiji, kjer Zvezna vlada spodbuja okoljsko certificiranje od leta 1996, tudi z ukrepi za poenostavitve in spodbude. Analiza v Nemčiji je bila izvedena za celotno zvezno raven in vse regije. Italija je na drugem mestu s 57 ukrepi, od tega jih je 23 v regiji Emilija-Romanja. Španija kot tretje uvrščena ima skupno 39 ukrepov, od tega 30 v štirih regijah: Andaluzija, Baskija, Madrid, Katalonija.

Vrste sprejetih ukrepov oprostitve zakonskih določb in olajšav po državah članicah EU je prikazana na Sliki 1 in Sliki 2. Ekonomske in davčne olajšave so najpogosteje sprejeti ukrepi v državah članicah EU, največ v obliki znižanja davkov za poslovanje in opravljanje gospodarske dejavnosti. Zmanjšanje zahtev za poročanje in monitoring je drugi najpogosteje razširjen ukrep oprostitve zakonskih določb za EMAS organizacije. Kategorija "drugi ukrepi" so na tretjem

mestu in zajema vrsto različnih spodbud, ki niso opredeljene v drugih kategorijah: splošne spodbude v podporo EMAS registraciji, promocija EMAS za preprečevanje nastajanja odpadkov in zmanjšanje notranjih obveznih presoj. Neposredna finančna podpora za sprejetje EMAS sistema in zmanjšanje inšpekcijskih pregledov se uvršča tudi visoko. Manj razširjena spodbuda so javna naročila, kar potrjuje še vedno težavno stopnjo vključevanja teh instrumentov na ravni držav članic EU.



Slika 6: Vrsta ukrepov oprostive zakonskih določb in olajšav, sprejetih v izbranih državah članicah EU (prednostna razvrstitev).



Slika 2: Razporeditev ukrepov oprostive zakonskih določb in olajšav na nacionalni ravni posamezne države.

V okviru sodelovanja Slovenije v projektu LIFE B.R.A.V.E.R. (LIFE 15 ENV/IT/000509) so bili razviti predlogi ukrepov za boljšo pravno ureditev v podporo slovenskim EMAS organizacijam na ravni regulativnih in finančnih spodbud kot sledi:

- poenostavitev administrativnih postopkov pri načrtu gospodarjenja z odpadki,
- zmanjšanje zahtev za poročanje in monitoring emisij snovi v zrak in odpadne vode,
- znižanje finančnih garancij za pošiljke odpadkov,
- prednostni kriterij pri zelenih javnih naročilih,
- finančne spodbude za promocijo EMAS in sofinanciranje stroškov vzpostavitve sistema,
- EMAS Global registracija.

Ukrepi so v fazi testiranja z regulativnimi in pristojnimi organi ter EMAS organizacijami z namenom ovrednotenja njihove regulativne, tehnične in organizacijske izvedljivosti ter stroškovne učinkovitosti, ki bo podlaga za sprejem na zakonodajni ravni za njihovo implementacijo v Sloveniji.

Zaključek

Raziskava je pokazala številne prednosti, ki izhajajo iz vzpostavljenih promocijskih, zakonodajnih, finančnih in ekonomskih instrumentov v podporo EMAS registraciji. Preliminarni rezultati o ukrepih oprostitve zakonskih določb in spodbud v korist organizacij, ki so sprejele EMAS sistem, je pokazala, da po več kot desetih letih, odkar je Evropska komisija uradno sprejela poenostavitve regulativnih obveznosti, so številne države članice EU uvedle ukrepe za boljšo pravno ureditev v podporo EMAS registraciji. Ugotovljeno je bilo, da države članice EU dajejo prednost fiskalnim in ekonomskim spodbudam, zmanjšanju poročanj in monitoringov. Poleg kategorij zakonodajnih ukrepov in spodbud za razbremenitve je še vedno veliko rezerv pri širjenju organizacij v shemo EMAS, predvsem se to kaže v tistih državah članicah, kot sta Ciper in Slovenija, kjer je število registracij EMAS precej nizka. Za doseganje večjih učinkov vključevanja v shemo EMAS je potrebna kombinacija pravnih in finančnih instrumentov, ki je podprta z učinkovito promocijsko in komunikacijsko strategijo posamezne države.

Opombe

Raziskava je potekala v okviru projekta LIFE B.R.A.V.E.R. (Boosting Regulatory Advantages Vis a vis EMAS registration - LIFE15 ENV/IT/000509), ki ga sofinancira Evropska komisija v okviru programa LIFE.

Literatura

- Evropska komisija (2009). Uredba (ES) št. 1221/2009 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 25. novembra 2009 o prostovoljnem sodelovanju organizacij v Sistemu Skupnosti za okoljsko ravnanje in presojo (EMAS).
- Mazzi, A., Toniolo, S., Gatto, S., De Lorenzi, V., Scipioni, A. (2017). The combination of an Environmental Management System and Life Cycle Assessment at the territorial level. *Environmental Impact Assessment Review*, 63, 59-71.
- Testa, F., Rizzi, F., Daddi, T., Gusmerotti, N. M., Frey, M., Iraldo, F. (2014). EMAS and ISO 14001: the differences in effectively improving environmental performance. *J. Clean. prod.* 68, 165-173.
- Clewlow, R. R. (2016). Carsharing and sustainable travel behavior: Results from the San Francisco Bay Area. *Transport Policy*, 51, 158-164. doi:10.1016/j.tranpol.2016.01.013